

Korta meddelanden

En orm avmystifieras

Till de mera fascinerande föremålen i SHM:s samlingar hör bronsdosan, fig.1 (SHM inv. 8152). År 1887 påträffades denna vid dikesgrävning vid barnmorskebostället i Bäl sn på Gotland. Finnaren, A. Quiström, fick 10 kr av Vitterhetsakademien då den inlöste fyndet till Statens samlingar. Dosan innehåller det väl bevarade skelettet av en snok. Föremålet har med hänsyn till sin storlek och form bedömts som en vikingatida viktdosa och på grund av sitt innehåll av många betraktats som ett magiskt redskap (t.ex. Näsström 1941). Tvivlare har också funnits som ställt fyndets autenticitet och datering i fråga. Att dosan skulle vara vikingatida ifrågasattes t.ex. av arkeologen Per Lundström, som var en stor kännare av denna periods konsthantverk. Han menade (muntligt meddelande) att den mycket väl skulle kunna vara från 1700- eller 1800-talet och ursprungligen ha fungerat som snusdosa. Gustaf Trotzig konfirmerar då detta skrivs Lundströms åsikt.

För att en gång för alla reda ut fyndets kronologiska ställning har SHM med finansiering från Humanistiska forskningsrådet nyligen låtit ta ett prov av ormskelettet för ^{14}C -datering i tandemaccelerator vid Ångströmlaboratoriet,

Uppsala universitet. Analysen (Ua-11850) anger ^{14}C -åldern till 270 ± 55 (1680 AD $\pm$ 55). Därmed har ensemblen förlorat sin förhistoriska status men behöver för den skull inte nödvändigtvis vara ett falsifikat eftersom dess eventuella magiska funktion alls inte behöver vara tidsbunden.

Det är inte första och inte heller sista gången som ett uppskattat och användbart utställningsföremål ur samlingarna detroniseras p.g.a. nya forskningsrön. Ett tidigare exempel gav 1970-talets ^{14}C -undersökningar av museets armada av stockbåtar som då i ett slag blev både hundratals och tusentals år yngre än man tidigare förmodat (Westerdahl & Jansson 1980 och Westerdahl 1989).

Referenser

- Näsström, G. 1941. Spiritus och alruna. *Forna dagars Sverige*, s. 257-258. Stockholm.
Westerdahl, C. 1989. Daterade stockbåtar. *Norrlandsleden 1*, s. 28-30. Härnösand
Westerdahl, C. & Jansson, J. 1980. Ett tioårsprojekt med stockbåtar. *Medd./MAS 4/3*.

Jan Peder Lamm

Fig.1. Ormdosan från Bäl.
Foto ATA.

